

Recenzja dorobku

oraz osiągnięcia naukowego pt. *Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements* dr. inż. arch. Luki Trabattoniego ubiegającego się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk inżynieryjno-technicznych w dyscyplinie architektura i urbanistyka

Podstawa opracowania

Opinia została przygotowana na podstawie pisma powołującego do pełnienia funkcji recenzenta podpisanego przez dr. hab. inż. Marcina Lorenca Rektora Politechniki Opolskiej z dnia 30.10.2025 roku oraz uchwały numer 192 Senatu Politechniki Opolskiej z dnia 29 października 2025 r.

Dokumentacja habilitacyjna zawiera:

Załącznik 1	<i>Dane wnioskodawcy</i>
Załącznik 2	<i>Autoreferat</i>
Załącznik 3	<i>Wykaz osiągnięć naukowych albo artystycznych, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy – uzasadnienie posiadania wybitnych osiągnięć naukowych</i>
Załącznik 4	<i>Wykaz współautorów publikacji z oświadczeniami wskazującymi na ich wkład w publikację</i>
Załącznik 5	<i>Monografia <i>Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements</i></i>
Załącznik 6 od A do E	<i>Kopie wybranych publikacji, które nie stanowią części osiągnięcia stanowiącego istotny wkład habilitacji w dyscyplinie architektura i urbanistyka</i>
Załącznik 7	<i>Kopie dokumentów potwierdzających inne działalność dydaktyczną z innymi uczelniami</i>
Załącznik 8	<i>Kopie dokumentów potwierdzających inną działalność naukowo-zawodową</i>

Ocena formalna

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* określa warunki, które muszą zostać spełnione, aby można nadać stopień doktora habilitowanego.

Pierwszym z nich jest posiadanie stopnia doktora.

Wnioskodawca, p. Luca Trabattoni posiada stopień doktora nauk technicznych w dyscyplinie naukowej architektura i urbanistyka. Rozprawa pt. *L'abitare incerto (analisi del sistema residenziale ad alta densità)* została obroniona na Uniwersytecie w Pawii w 2010 roku.

Kolejnym warunkiem jest wykazanie się osiągnięciami naukowymi lub artystycznymi, które stanowią znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny. Ustawodawca uznał, że wśród takich osiągnięć musi się znaleźć co najmniej:

- jedna monografia naukowa wydana przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
- jeden cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowym lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b lub
- jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne.

Dr inż. arch. Luca Trabattoni w pełni spełnia tak określone warunki, przedstawiając do ceny:

- monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, a mianowicie *Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements*, wyd. Routledge 2024,
- dwa cykle powiązanych tematycznie artykułów naukowych,
- zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne (zrealizowany prototype Maxi-Caravan).

Trzecim warunkiem, jaki musi spełnić osoba ubiegająca się o nadanie stopnia doktora habilitowanego jest wykazanie istotnej aktywności naukowej albo artystycznej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Przedstawiona do zaopiniowania dokumentacja jednoznacznie wskazuje na istotną aktywność naukową dr. inż. arch. Luca Trabattoniego poza macierzystą uczelnią, w kraju i za granicą.

Podstawowe informacje o Habilitancie

Dr inż. arch. Luca Trabattoni w 2004 roku ukończył studia architektoniczne na Politechnice Mediolańskiej, stopień doktora w dziedzinie inżynierii budowlanej/architektury uzyskał w 2010 r. na Uniwersytecie w Pawii. Habilitant od 2007 roku łączy pracę zawodową z działalnością naukową i dydaktyczną.

Zatrudnienie w jednostkach naukowych:

Università di Pavia

2007 - 2012, asystent dydaktyczny

2016 -2021, profesor kontraktowy
Politecnico di Milano

2013 - 2016, asystent dydaktyczny

2016 – 2025, profesor kontraktowy
Nuova Accademia di Belle Arti, Milano

2022 - 2025, profesor kontraktowy
Politechnika Opolska, Opole

Od 2018, profesor nadzwyczajny

Początkowo zainteresowania badawcze Habilitanta koncentrowały się na architekturze mieszkaniowej, w okresie późniejszym zwróciły się w stronę architektury w sytuacjach kryzysowych oraz zagadnieniom low-tech i reuse, by w ostatnich latach skupić się na obiektach tymczasowych mających zastosowanie w turystyce typu open-air. W trakcie działalności naukowej i dydaktycznej na Uniwersytecie w Pawii ściśle współpracował z tamtejszym laboratorium AUDE oraz firmą Crippaconcept przy realizacji prototypu domu mobilnego Maxi Caravan.

Habilitant, poza głównym osiągnięciem naukowym, ujawnił swoją istotną aktywność naukową, która realizowała się w ramach trzech obszarów badawczych, które łączy działalność naukowa, dydaktyczna i zawodowa:

Open Air Facilities Structure – publikacje naukowe, działalność projektowa powiązana z badaniami naukowymi, studia wykonalności i udziały w konkursach

Mobile Homes for Open-Air Tourism – publikacje naukowe, udział w prowadzeniu szkół letnich, opracowanie i realizacja prototypu

ARCò – działalność badawcza, publikacje naukowe, projektowanie prototypów, budynki eksperymentalne, koordynacja szkół letnich, wystawy międzynarodowe

Opinia na temat monografii *Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements* wskazanej jako najważniejsze osiągnięcie naukowe Habilitanta

Monografia *Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements* została wydana przez Routledge (2024), jednego z najważniejszych na świecie wydawców prac naukowych. Książka powstała w wyniku kilkuletnich badań naukowych dotyczących architektury rekreacyjnej i koncentrujących się w obszarze turystyki na świeżym powietrzu. Badania zostały przeprowadzone w ramach projektu badawczego prowadzonego od 2018 roku we współpracy z laboratorium AUDE na Wydziale Inżynierii Budowlanej i Architektury na Uniwersytecie w Pawii oraz z włoską firmą CrippaConcept, która jest producentem mobilnych domów do turystyki aktywnej. Autor obserwując ewolucję rynku turystycznego postrzega obiekty noclegowe na świeżym powietrzu jako osiedla tymczasowe, które poprzez ich powiązanie z krajobrazem naturalnym i charakter wypoczynku, odznaczają się niską gęstością zabudowy. Jest to nowe spojrzenie na relację architektury i środowiska przyrodniczego, które wynika z kilku przesłanek, a mianowicie: z indywidualnej potrzeby spędzania wolnego czasu, korzystania z rozwoju technologii i jednoczesnej tendencji powrotu do natury. Autor odwołuje

się do czasu (będącego najczęściej porą sezonu wakacyjnego), w którym najchętniej korzysta się z uroków przyrody, choć nie tylko walory naturalne stanowią o potrzebie lub konieczności spędzania czasu w określonych warunkach. Przywołane w książce wielkie wydarzenie artystyczne i kulturowe *Burning Man Festival*, odbywające się na pustyni Black Rock w Nevadzie jest corocznie magnesem przyciągającym kilkadziesiąt tysięcy widzów i uczestników tego spektaklu, którzy sami tworzą tymczasowe miasto. Nie tylko to wydarzenie zostało poddane analizie pod kątem lokalizacji, pory roku i tymczasowych schronień gdyż, ta niezwykle interesująca książka, podobnie jak grecka tragedia opiera się na jedności czasu, miejsca i akcji, które odgrywają kluczową rolę przy kształtowaniu tymczasowych form zabudowy. Grecka triada została w tym opracowaniu zastąpiona zestawieniem czasu, krajobrazu i architektury, która odnosi się także szerszego urbanistycznego spojrzenia na badane zagadnienie. Luca Trabattoni klasyfikuje grupy zabudowy osiedli tymczasowych zależnie od czasu ich trwania i wiąże z doświadczeniami zamieszkiwania wyrażanymi przez uczestników i własne obserwacje badawcze. W pierwszej grupie znalazły się osiedla związane z wydarzeniami trwającymi stosunkowo krótko (*Burning Man Festival*, *Kumbh Mela*). W drugiej wioski wakacyjne, które są użytkowane przez część roku, a w trzeciej obozy uchodźców, które funkcjonują często przez wiele lat. Dla Autora, co jest zupełnie zrozumiałe, podstawowym obszarem badań stały się Włochy. I to nie tylko z powodu Jego pochodzenia i wynikającej z tego głębokiej wiedzy na temat turystyki wakacyjnej, ale również z racji klimatu, walorów przyrodniczych i historii, która jest obecna w każdym miejscu. Określając strategie projektowe Luca Trabattoni poddał analizie osady tymczasowe, realizacje z zakresu historycznej turystyki outdoorowej oraz obiekty noclegowe na wolnym powietrzu, które mogą być także wykorzystywane jako obozy dla uchodźców. Mobilne domy, typu *Maxi Caravan*, wpłynęły na wybór form spędzania wolnego czasu. To już nie są typowe przyczepy wymagające własnego samochodu. To niemal doskonałe niewielkie domy, o powierzchni około trzydziestu metrów kwadratowych, zapewniające komfort porównywalny z hotelami klasy turystycznej. Ich popularność spowodowała gwałtowny wzrost produkcji takich obiektów, zmniejszenie ich oddziaływania na eksploatację gruntów, a także wpłynęła na strukturę zabudowy przestrzeni rekreacyjnej.

Analiza przykładów oraz wnioski z nich wypływające pozwoliła Autorowi do określenia standardów projektowych dla miejsc kampingowych. Luca Trabattoni porównuje system zakwaterowania na świeżym powietrzu do dawnych form osadniczych, które kształtowały się pod wpływem warunków naturalnych i zgodnych z cyklem życia osadników. Autor dochodzi do interesującego wniosku, że ze względu na ilość mieszkańców i znaczne obszary terenu zajmowane przez wioski wakacyjne, można je traktować jako miasta okresowe, które żyją w porze letnich urlopów.

Autor poruszając temat nie posiadający dotąd bogatej literatury naukowej, wykazał że problematyka zabudowy tymczasowej, związanej głównie z turystyką, jest polem badawczym niezwykle istotnym i mającym swoje praktyczne zastosowanie, podobnie jak badania nad zabudową składającą się z form trwałych. Efektem aplikacyjnym jest w tym przypadku zdefiniowanie takich zasad planowania tych struktur, aby ich negatywny wpływ na krajobraz był zminimalizowany. Autor postuluje, aby zagadnienie zrównoważonego rozwoju obszarów rekreacyjnych i tymczasowego przebywania musi zostać zbadany i rozwiązany na wielu poziomach związanych m.in. z wykorzystaniem energii, materiałów, czy też zarządzaniem zasobami i odpadami. Dostrzega też w tym obszarze pozytywne działania zarządzających gminami, jak np. we włoskiej gminie *Cavallino-Treporti*. Natomiast zaproponowane przez Habilitanta podejście osadnicze odnoszące się do terenów z zabudową tymczasową ma na celu

wsparcie obiektów noclegowych, które stały się po prostu miejscem nadającym się do zamieszkania. Powinny powstawać w zgodzie z otaczającą naturą i krajobrazem oraz zapewniać jej ochronę.

Analiza przedstawionej do zaopiniowania monografii jednoznacznie wskazuje na jej znaczną wartość naukową i stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka.

Opinia na temat pozostałego dorobku naukowego, w tym cykli powiązanych tematycznie publikacji naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych i recenzowanych materiałach z konferencji naukowych

Luca Trabattoni jest autorem licznych publikacji związanych z mobilnymi formami zamieszkiwania i turystyką outdoorową, a także twórcą prototypowego projektu, będącego praktyczną realizacją badań przedstawionych w artykułach naukowych. W dorobku Habilitanta jednoznacznie można wyodrębnić zainteresowania, które znalazły swój wyraz we wskazanych przez Niego dwóch cyklach publikacji, ujawniających wyniki badań dotyczących:

- struktur architektonicznych na świeżym powietrzu,
- architektury zrównoważonej w kontekście sytuacji kryzysowych.

W cyklu publikacji dotyczących struktur na świeżym powietrzu znajdują się m.in. trzy monografie podejmujące zagadnienia odnoszące się do odmiennych obszarów geograficznych i kulturowych:

L'incerto abitare. Gli spazi collettivi all'interno della residenza ad alta densità, 2020

La città e la memoria. L'esperienza dello studio di Michele de Lucchi a Lodi, 2020

Necessary Architecture Raw Earth Solutions for a Common House in Niger, 2022, współautor Alisia Tognon

artykuły, m.in. w Sustainability (2021)

Sustainable and Affordable Prefabricated Construction: Developing a Natural, Recycled, and Recyclable Mobile Home, współautor

sześć rozdziałów w monografiach:

m.in.

Coastal vulnerability: sustainable settlements for outdoor tourism [w:] Design for vulnerable communities, Springer 2022

Summer city. Campsites as a new ecological approach to sustainable living [w:] Environmental challenges in civil engineering II, Springer 2023

Na drugi cykl publikacji obejmujący zagadnienia architektury zrównoważonej w kontekście sytuacji kryzysowych, składa się jedenaście rozdziałów w monografiach naukowych (w tym również pokonferencyjnych) oraz artykuły w czasopiśmie punktowanych.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że Habilitant spełnił ponadto wymóg polegający na zrealizowaniu oryginalnego osiągnięcia projektowego, konstrukcyjnego, technologicznego lub

artystycznego. Zrealizowany doświadczalny prototypowy obiekt Maxi Caravan powstał w wyniku wieloletnich badań naukowych dotyczących zabudowy tymczasowej przeznaczonej do spędzania wolnego czasu i będący wynikiem analizy stosowanych wcześniej rozwiązań. Jest to osiągnięcie, które w pełni wypełnia formułę research-by-design.

Dorobek badawczy Habilitanta przedstawiony w monografii oraz obu cyklach publikacji wyraźnie ukazuje Jego zainteresowania naukowe, w których z doskonałym rezultatem potrafi wykorzystać doświadczenia zawodowe, także związane z działalnością eksperymentatorską. Efekty powiązania obszarów badawczych i twórczych przez Luca Trabattoniego wskazują jednocześnie na umiejętność nowatorskiego podejścia do definiowania problemów badawczych i rozwiązań użytkowo – technologicznych. Jeden z istotnych wkładów Habilitanta w dyscyplinę naukową architektura i urbanistyka polega na nowym spojrzeniu na turystykę outdoorową i powiązane z nią obszary zamieszkiwania traktowane w Jego badaniach naukowych jako formy siedlisk tymczasowych, które można analizować z perspektywy urbanistycznej. Dzięki temu stają się one polem doświadczalnym dla strategii projektowych, w wyniku których otwiera nowe pola badawcze dla lepszego zdefiniowania kryteriów oceny, rozwiązań typologicznych i narzędzi, które umożliwią ich wdrożenie w procesie planowania dla zachowania wartości przyrodniczych i krajobrazowych. Ważnym wkładem w dyscyplinę jest także unikalne wykorzystanie badań w ramach projektu *Camp Design and Architecture* na prowadzenie eksperymentalnej działalności projektowej. Ten obszar działalności Luca Trabattoniego pokazuje także, w jaki sposób praktyka i badania naukowe tworzą wzajemne związki w dyscyplinie architektura i urbanistyka. Podjęta przez Habilitanta tematyka jest niezwykle aktualna, a przy tym odzwierciedla potrzebę popandemicznej ucieczki do natury wynikającej też ze zmęczenia skalą, dezorganizacją i nasyceniem technologią współczesnych miast i wszystkich aspektów życia człowieka.

Opinia na temat aktywności naukowej realizowanej w innych uczelniach krajowych i zagranicznych

Dr inż. arch Luca Trabattoni od wielu lat prowadzi działalność dydaktyczną i badania naukowe na terenie Polski i Włoch. Pracując na Uniwersytecie w Pawii realizował prace badawcze w ramach uczelnianego laboratorium AUDe. Wyniki badań prezentował na konferencjach międzynarodowych, publikował w postaci monografii i artykułów naukowych, organizował szkoły letnie. Poza działalnością na włoskich uniwersytetach (Università di Pavia, Politecnico di Milano, Nuova Accademia di Belle Arti, Milano) prace badawcze realizował w ramach ARCò – Architecture & Cooperation, prywatnej firmy zajmującej się, poza działalnością projektową także popularyzacją nauki, badaniami stosowanymi oraz prowadzącą edukację w formie warsztatów. Na uwagę zasługuje fakt, że w latach 2012 i 2016 brał udział w Biennale Architektury w Wenecji. We współpracy z profesorem Carlo Berizzim z laboratorium AUDe w Pawii jest autorem prototypu *Mobile Home* dla turystyki na świeżym powietrzu WONDERLAND. Luca Trabattoni wykazuje dużą aktywność w ramach międzynarodowej współpracy akademickiej (warsztaty, konferencje, wykłady). Z kolei znaczenie prototypu zrealizowanego w postaci Maxi Caravan (dla którego inspirację stanowiły pomysły Archigramu i kapsuły Metabolistów), który poprzez agregację buduje turystyczne megastruktury rozproszone w przestrzeni, wyraża się w jego szerokim oddziaływaniu na procesy planistyczne tego typu ośrodków.

Wniosek końcowy

Biorąc pod uwagę całość dorobku oraz przedstawioną do oceny monografię habilitacyjną pt. *Planning and Designing the Absent City. Campsite as Temporary Settlements* stwierdzam, że dr inż. arch. Luca Trabattoni spełnia warunki określone w art. 219 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U.2023.742). Rozprawa posiada wszelkie cechy oczekiwane od tego typu opracowań naukowych, wnosząc znaczny wkład w rozwój dyscypliny architektura i urbanistyka, a prezentując oryginalne spojrzenie Autora stanowiące podsumowaniem badań prowadzonych przez Habilitanta, wzbogaca naukę. W świetle ustawy Kandydat wykazał się wystarczającym dorobkiem naukowym powiązany z działalnością zawodową, dydaktyczną i popularyzatorską w obszarze architektury i urbanistyki. W związku z powyższym i moją jednoznacznie pozytywną opinią, wnioskuję o kontynuację postępowania habilitacyjnego w kierunku nadania dr. inż. arch. Luce Trabattoniemu stopnia naukowego doktora habilitowanego.

